

GECOMBINEERDE COMMISSIE VENNOOTSCHAPSRECHT

van de

Nederlandse orde van advocaten

en de

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Advies over amendementen op het voorstel voor de Wet tot Wijziging van Boek 2 en Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek en enige andere wetten met het oog op het aanpassen van de regels inzake de digitale algemene vergadering van rechtspersonen en de regels voor digitale oproeping voor de algemene vergadering (Wet digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen)

I. INLEIDING

1. De Gecombineerde Commissie Vennootschapsrecht van de NOvA en de KNB (de **GCV**) maakt hierbij graag van de gelegenheid gebruik om te reageren op de recent door de Tweede Kamerleden Sneller en Stultiens ingediende (gewijzigde) amendementen¹ op het wetsvoorstel Wet digitale algemene vergadering privaatrechtelijke rechtspersonen (het **Wetsvoorstel**). In het kader van de consultatie over het voorontwerp voor het Wetsvoorstel heeft de GCV ook eerder een advies uitgebracht.²
2. Uitgangspunt van het Wetsvoorstel is om het voor privaatrechtelijke rechtspersonen mogelijk te maken in de statuten te bepalen dat een algemene vergadering tevens of uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg (resp. de **hybride** en **digitale** vergadering). Vereist is daarvoor dat de leden of aandeelhouders live kunnen participeren met beeld en geluid, kunnen stemmen en geïdentificeerd kunnen worden. Ook is een statutaire grondslag vereist voor een hybride of digitale vergadering, waarbij de gewone regels voor een eventuele statutenwijziging gelden.³
3. De GCV acht het van belang dat de digitale algemene vergadering (AV) een vaste plaats in de wet krijgt. In haar eerdere advies heeft de GCV derhalve aangegeven zich goed te kunnen vinden in het (voorontwerp van het) Wetsvoorstel.
4. Amendement nr. 10 stelt specifiek voor beursgenoteerde naamloze vennootschappen een afwijking van dit uitgangspunt voor, namelijk dat de *jaarvergadering* alleen fysiek of hybride kan plaatsvinden, en niet volledig digitaal.
5. Dit amendement nr. 10 vervangt het eerdere amendement nr. 7, waarin ook nog was opgenomen dat voor het besluit tot statutenwijziging om digitaal vergaderen mogelijk te maken een gekwalificeerde meerderheid zou gelden van 75%. Dit laatste onderdeel is bij amendement nr. 10 komen te vervallen.

¹ Kamerstukken II 2024/25, 36 489, nr. 10 en nr. 9.

² Zie hiervoor <https://www.knb.nl/cms/streambin.aspx?requestid=d28f1054-ff22-4bea-a98e-ee96bdc2fab2>.

³ Voor een vereniging geldt dat geen statutaire grondslag vereist is, maar een machtiging van de algemene vergadering aan degene die de vergadering bijeenroep. Die machtiging kan gelden voor een of meerdere jaren. De gedachte hierachter is dat kosten voor een statutenwijziging zo kunnen worden vermeden, terwijl wel instemming van de algemene vergadering nodig is.

6. Amendement nr. 9 stelt voor een voorziening te treffen die het mogelijk maakt in *noodsituaties* digitaal te vergaderen, ook indien daarvoor geen statutaire grondslag bestaat.

II. AMENDEMENT NR. 10

7. Het amendement is enkel van toepassing op naamloze vennootschappen waarvan aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt als bedoeld in art. 1:1 Wft of een met een gereglementeerde markt vergelijkbaar systeem uit een staat die geen lidstaat is (voorgesteld art. 2:117aa lid 1 BW). Ten aanzien van die vennootschappen wordt bepaald dat de jaarvergadering enkel in fysieke of hybride vorm kan plaatsvinden, en niet digitaal. Het amendement bevat tevens een schakelbepaling voor beursgenoteerde BV's (zie art. V).⁴
8. Verschillende rechtsvormen worden in het Wetsvoorstel zo veel mogelijk gelijk behandeld. De GCV juicht dit uitgangspunt vanuit wetsconsistentie en -systematiek toe. Zonder nadere toelichting, die in dit amendement ontbreekt, ziet de GCV niet in waarom specifiek voor beursgenoteerde NV's zou moeten gelden dat de *jaarvergadering* niet volledig digitaal kan plaatsvinden. Immers geldt ook voor andere rechtsvormen dat de algemene vergadering een verantwoordings- en beraadslagingsfunctie heeft.
9. De in het amendement voorgestelde regeling geldt ook voor NV's met een beursnotering buiten de Europese Unie. Een andere keuze zou zijn geweest het amendement slechts te laten gelden voor NV's waarvan aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereglementeerde markt als bedoeld in art. 1:1 Wft.⁵ Dit is een fundamentele keuze die in het amendement echter niet nader wordt toegelicht.
10. Blijkens de toelichting is de gedachte achter het amendement dat de verantwoordings- en beraadslagingsfunctie van een algemene vergadering het beste tot haar recht komt indien de 'jaarvergadering' in fysieke of hybride vorm plaatsvindt. Voor het begrip *jaarvergadering* verwijst het amendement naar art. 2:108 BW (voorgesteld art. 2:117aa lid 2 sub a BW). Art. 2:108 lid 2 BW bevat inderdaad het begrip jaarvergadering, zonder dit echter verder te definiëren. Uit de wet blijkt niet dat deze jaarvergadering een specifieke functie heeft ten aanzien van verantwoording of beraadslaging.⁶ De GCV zou daarvan ook geen voorstander zijn. Ook andere vergaderingen dan de jaarvergadering hebben een verantwoordings- en beraadslagingsfunctie, en de wet beperkt niet welke besluiten op die vergaderingen kunnen worden genomen.⁷ Ook de vaststelling van de jaarrekening op een andere vergadering dan de jaarvergadering is mogelijk.⁸
11. Bij het gewijzigd amendement nr. 10 is de eis van een gekwalificeerde meerderheid voor een besluit tot statutenwijziging waarmee een digitale algemene vergadering wordt mogelijk gemaakt komen te vervallen. De GCV is geen voorstander van een dergelijke gekwalificeerde meerderheid en steunt het schrappen daarvan, zodat er op dit vlak niet langer onderscheid wordt gemaakt tussen beursgenoteerde NV's en andere rechtspersonen.

⁴ Waar hier over "NV's" wordt gesproken dient daar tevens "BV's" onder te worden begrepen.

⁵ Zoals bijvoorbeeld het geval is voor bepalingen als art. 2:101 lid 1 BW, art. 2:113 lid 6 BW, art. 2:135a BW, etc.

⁶ Zie tevens M.P. Nieuwe Weme & T. Salemink, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht. 2. Rechtspersonenrecht. Deel IIB. NV en BV. Corporate Governance*, Deventer: Wolters Kluwer 2025/2.

⁷ Ingrijpende besluiten, zoals bijvoorbeeld besluiten die raken aan de identiteit van de onderneming (vgl. art. 2:107a BW) kunnen zowel op de jaarvergadering als op andere vergaderingen worden genomen. In de praktijk worden deze besluiten overigens veelal op andere vergaderingen dan de jaarvergaderingen genomen, eenvoudigweg omdat de besluitvorming niet kan wachten tot de jaarvergadering.

⁸ Zie HR 11 februari 1955, ECLI:NL:HR:1955:AG2015, NJ 1956/318 (*Maatschappij tot Exploitatie der Ondernemingen*).

12. Overigens zij nog opgemerkt dat, voor zover vennootschappen voor een wijziging van statuten een gekwalificeerde meerderheid voorschrijven (wat mogelijk is), dat uiteraard ook geldt voor de hier bedoelde invoering van de mogelijkheid voor digitaal vergaderen. Ook andere voorschriften ter zake zijn daarop van toepassing, zoals een statutair voorgeschreven goedkeuring door de raad van commissarissen.

III. AMENDEMENT NR. 9

13. Het amendement maakt het mogelijk dat het bestuur ook zonder statutaire grondslag besluit dat een algemene vergadering wordt gehouden die uitsluitend toegankelijk is langs elektronische weg indien zich een uitzonderlijke omstandigheid voordoet en door deze omstandigheid de continuïteit van de besluitvorming door de algemene vergadering of de veiligheid en gezondheid van de vergadergerechtigden ernstig in gevaar komt. Zie het voorgestelde art. 2:117a (227a) lid 5 BW. Hierbij merken wij op dat de samenloop met amendement nr. 7 niet goed lijkt te gaan, aangezien dat tevens ziet op een wijziging van art. 2:117a lid 5 BW.
14. Zoals wij ook reeds in ons eerdere advies noemden, is het in de ogen van de GCV goed dat een dergelijke noodvoorziening wordt getroffen. Daarmee wordt voorkomen dat in een crisissituatie waarin niet fysiek vergaderd kan worden (zoals een pandemie) in allerijl een noodregeling moet worden ontworpen.
15. De toelichting op het amendement noemt als voorbeelden van uitzonderlijke omstandigheden een pandemie, natuurramp, oorlog, terrorismedreiging of een andere onverwachte calamiteit. Om zo veel als mogelijk te voorkomen dat in een zich voordoende situatie onduidelijkheid bestaat over de vraag of wel of niet sprake is van een uitzonderlijke omstandigheid, geeft de GCV in overweging deze omstandigheden in de toelichting nader uit te werken. Bijvoorbeeld zou de toelichting in kunnen gaan op de vraag of de uitzonderlijke omstandigheid betrekking moet hebben op heel Nederland of een deel daarvan, of dat het ook kan gaan om een situatie die specifiek voor deze rechtspersoon geldt. Daarnaast zou er aandacht kunnen zijn voor de ernst van de situatie, of het relevant is of van overheidswege (reis- of andere) beperkingen zijn opgelegd, of alternatieven moeten zijn verkend, enzovoort.
16. Het amendement geldt enkel voor de naamloze en de besloten vennootschap. Ook bij verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen kunnen zich echter uitzonderlijke omstandigheden voordoen waardoor niet fysiek vergaderd kan worden. Bij ontbreken van een statutaire grondslag (coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij) of machtiging (vereniging) om digitaal te vergaderen ontstaat dan hetzelfde probleem als bij NV's. De GCV ziet op dit punt dan ook geen reden onderscheid te maken tussen de verschillende rechtsvormen. Ook voor deze rechtsvormen geldt overigens dat ten minste eenmaal per jaar vergaderd moet worden (zie resp. art. 2:48 lid 1 BW en art. 2:58 lid 1 BW).
17. Door de samenloop van amendement nr. 7 met amendement nr. 9 geldt dat de faciliteit die hier wordt gecreëerd voor uitzonderlijke omstandigheden niet van toepassing is op beursgenoteerde naamloze vennootschappen. Artikel II van amendement nr. 7 bewerkstelligt immers dat art. 2:117a BW in zijn geheel niet van toepassing is op deze vennootschappen. In plaats daarvan geldt voor die vennootschappen het in artikel III voorgestelde art. 2:117aa BW. In die bepaling ontbreekt echter de faciliteit die amendement nr. 9 thans voorstelt op te nemen in art. 2:117a BW. De GCV meent dat dit niet bedoeld kan zijn en zou graag zien dat, indien deze aparte regeling voor beursgenoteerde naamloze vennootschappen zou worden

ingevoerd in art. 2:117aa BW, ook die bepaling een regeling krijgt voor uitzonderlijke omstandigheden zoals hier bedoeld.⁹

IV. SLOTOPMERKING

18. De GCV noemde hiervoor (onder 1) al dat de amendementen nr. 10 en nr. 9 pas recent zijn ingediend en dus in een zeer laat stadium van het wetgevingsproces in de Tweede Kamer. Zij acht het buitengewoon ongelukkig dat hierdoor de facto geen juridisch-inhoudelijk debat over die amendementen kan plaatsvinden in juridische literatuur of anderszins. Dat is onwenselijk omdat het hier om ingewikkelde wetgevingsmaterie gaat en, zoals in dit advies op diverse plaatsen aangestipt, de amendementen inhoudelijk niet in lijn zijn met de bestaande systematiek van Boek 2 BW, willekeurig zijn of afwijken van de wijze waarop terminologie in Boek 2 BW wordt gebruikt. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van die wetgeving.¹⁰ Dat leidt weer tot (interpretatie)vragen bij vennootschappen en hun aandeelhouders en mede daardoor ook tot rechtsonzekerheid en extra kosten voor advies dat door hen moet worden ingewonnen.

Den Haag, 6 juni 2025

⁹ Voor de beursgenoteerde BV geldt de faciliteit uit amendement nr. 9 voor uitzonderlijke omstandigheden overigens wél via de schakelbepaling van art. V van amendement nr. 10. Het verschil zit erin dat het voorgestelde art. 2:227a lid 5 BW de leden 2 tot en met 4 van die bepaling niet van toepassing verklaart op de beursgenoteerde BV, terwijl het voorgestelde nieuwe art. 2:117aa BW voor beursgenoteerde NV's in zijn geheel art. 2:117a BW vervangt (vgl. art. II van amendement nr. 10).

¹⁰ Zie voor een vergelijkbare verzuchting over laat ingediende amendementen: P.J. Dortmond, M.J. Kroeze & R.G.J. Nowak, *Ondernemingsrecht* 2010/9, Inleiding.

Bijlage

Samenstelling van de Gecombineerde Commissie Vennootschapsrecht:

mr. A.F.J.A. (Fons) Leijten, advocaat Stibbe, Amsterdam - voorzitter

mr. Y. (Yvette) Borrius, advocaat Florent, Amsterdam

prof. mr. K.W.H. (Kleis) Broekhuizen, advocaat Keijser Van der Velden, Nijmegen

prof. mr. J.B.S. (Steven) Hijink, advocaat CalcuLaw, Rotterdam

prof. mr. L.G.H.J. (Louis) Houwen, advocaat Dirkzwager, Nijmegen

mr. L.W. (Laurens) Kelterman, notaris n/p notarial partners, Amsterdam

prof. mr. B. (Bastiaan) Kemp, advocaat Loyens & Loeff, Amsterdam

mr. drs. R.H. (Reinier) Kleipool, notaris De Brauw Blackstone Westbroek, Amsterdam

mr. M.L.E. (Mariëtte) Plaggemars, notaris Damsté, Amsterdam

mr. H.J. (Hendrik) Portengen, notaris Loyens & Loeff, Rotterdam

prof. mr. G.J.C. (Günther) Rensen, notaris-lid A&O Shearman, Amsterdam

mr. M.A.M. (Martijn) van Steensel, notaris-lid Van Benthem & Keulen, Utrecht

Secretariaat:

mr. N.J.M. Sjerps

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)

Postbus 16020

2500 BA Den Haag

T 070 3307226

E j.sjerps@knb.nl